

א א ב מו' פי"ט מהל'
אשוח הל' מ' סמנ עשן
מח לו טו"ע א"ע סי' קיב
סעף יא:

רבינו גרשום

אלמא בעל בנכסי אשתו
יורש הוי: נכסי מלוג שכינן
להכי קרי נכסי מלוג שכינן
שלא קבל עליו הבעל
אחריות מתחסיין והולכין
כמו שמולגין את הראש
שמתחסיי השער להכי מקרי
נכסי מלוג. אי אמרת
בשלמא לוקח הוי משום
הכי מפיק דקדק שעבד
לקחתו משעה שחנכיה
לו והלקוחות לא קנו עיין
אלא אי אמרת כיוורש
הוי הלא הוא אינו יורש
בנכסי אשתו אלא לאחר
מיתת אשתו והלקוחות
קדם שעבדון קדם מיתת
אשתו אלא אי אמרת כיוורש
הכי מוציא הבעל בנכסי
אשתו דלוקח הוי. אלמא
אי"ג דשלח רבין באגרתיה
דבעל יורש הוי ליכא
למשמע מינה הדשאת

והיורש את אשתו. פי' בקונטרס ואי הו לוקח מחיים גם לאחר מיתה לא פקע והו לוקח ואין נראה דהא מחיים אין לו אלא פירות ונראה לר"י לפרש דמבעיא ליה אם צעל יורש הו או לוקח הו צין מחיים צין לאחר מיתה מדלא מפליג מידי ופשיט מדרצין דלכל הפחות הו יורש לאחר מיתה דקאמר מתה הבת אלמנתו מונת מנכסיו אע"פ שהצעל יורשה אצל מחיים אין להוכיח מדבריו דהו יורש אע"ג דקאמר נשאת הבת אלמנתו מונת דהא אפילו הו לוקח מחיים קאמר שפיר לנונת שתוכל למכור הגוף מחיים והפירות לאחר מיתה כיון דצעל יורש הו לכל הפחות לאחר מיתה ולהכי קא"ל אביי ואי לאו דשלח רצין לא הוה ידעינן דהו יורש לאחר מיתה והתנן אלו שאין חוזרים ציוכל הבכורה והיורש את אשתו אלמנת לירוש הו לאחר מיתה: **גב' יובל** שוויהו רבנן **בירוש.** לאו דוקא נקט שוויהו רצין דהא כיון דאית ליה דאינה חוזרת ציוכל אית ליה לירושם הצעל דלירושיתא דהכי אמר בצבורות (ד' נב): וכן פי' בקונטרס אלא שוויהו רצין צעי למימר הנימוס להיות יורש ולא עשאוהו לוקח: **התם אינהו אפסידו אנפשייהו ב'.**

הדרן עלך יש נוחלין

ב'י שמת והניח בנים ובנות במומן שהנכסים מרובין הבנים יורשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גב' וכמה** מרובין אמר רב יהודה אמר רב כדי שיוזנו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמריתא קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים בכדי שיוזנו מהן אלו ואלו עד שיבגרו איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רב בר חנה אמר רבי יוחנן כל שיוזנו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו שקלי

והיורש את אשתו. מפרש התם [בצבורות נב]: קסבר ירושת הצעל דלירושיתא ואי לוקח הו משעה שנשאת אפילו לאחר מיתה לא נפקא מכלל מקח וממכר ומתד דציוכל: **באושא** הסקינן. שגלתה סנהדרין לשם דמפרש צרי"ה (ד' נא): **האשה שמכרה נכסי מלוג צחי צעלה.** שאם ימות צעלה זוכה צהן ואם תמות היא ויירשה צעל יפסידו. ונכסי מלוג הן נכסים שנפלו לה מבית אביה או שהכניסה קרקעות שלא נשומו בצמזמה ולא קיצל צעל עליו אחריות ואוכל פירותיהן צחייה תקנת חכמים תחת פרוקנה ולהכי מיקרי מלוג שמוגין ומחסרין צעל שאוכל הפירות כמליגת הראש: **אי אמרת** **בשלמא** לוקח שוויהו. רצין משעה שנשאת משו"ה מפיק דלוקח ראשון הו אלא אי אמרת צעל צנכסי אשתו יורש הו משעת נשואין אמאי מפיק למה תקנו בצאוש שהצעל מוציא והלא האשה שהיא מורשת אותו מכרה ואין כח ציורשין לירש מה שמכר אביהן אלא ודאי מדתקנו שהצעל מוציא קך היה עיקר תקנת צאוש שהיא הצעל לוקח צנכסי משעה שנשאת והלכך מוציא שהרי קדם מקחו למקחן של לקוחות: **אלא אמר רב אשי נ'.** למרן על כל אלו הדברים שיש מקומות שעשאוהו כיוורש ויש מקומות שעשאוהו והינא דעבא ליה נ' דמפרש ואולי: **גזי יוצל נ' משום פסידא** דידעי. דלא תהדר ציוכל למשפחת אשתו: **גזי דרצין.** אע"ג דאיכא פסידא לדידי חיישי לפסידא דאלמנה שמאחר שקדם תנאי מונומיה לנשואין לא טוב לנו להפסידה צידים: **דאיכא פסידא דלקוחות.** אמאי לא חיישינן כי היכי דחיישינן לפסידא דאלמנה: **דיעבא תוסי גצרה.** ורואי לירושיה כשתמות ואלו הערימו להוויאם מירו הלכך יפסידו. ולענין שאילתא דשאינלנא פי' רצינו חננאל ורואה אני את דבריו לזותה ואללה ועמדה וניסת מסתברא דכיוורש הו משום פסידא דמלוה

הדרן עלך יש נוחלין

ב'י שמת והניח בנים ובנות במומן שהנכסים מרובין הבנים יורשו והבנות יזונו נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גב' וכמה** מרובין אמר רב יהודה אמר רב כדי שיוזנו מהן אלו ואלו שנים עשר חדש כי אמריתא קמיה דשמואל אמר זו דברי רבן גמליאל בר רבי אבל חכמים אומרים בכדי שיוזנו מהן אלו ואלו עד שיבגרו איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רב בר חנה אמר רבי יוחנן כל שיוזנו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן מרובין פחות מכאן הרי אלו מועטין ואי ליכא לאלו ואלו עד שיבגרו שקלי

וכן סוגיא דשמעתא דכל היכא דאיכא פסידא כגון פסידא דאלמנה לייכא למימר איהו דלפסידא אנפשייה שוויהו רצין יורש:

הדרן עלך יש נוחלין

ב'י שמת. מרובין. מפרש בגמרא: והבנים יזונו. מונונת ופרנסת נשואין עד דתצגרין או עד דתנסבן לגוצרין כדתנן בצבורות (ד' נב): **ישאלו.** יחזרו על הפתחים: **בצניל שאני וזכר הפסדתי.** צמתי (ט) ובגמ' [קמ]: מפרש מאי קאמר אלא לא אפסיד ומוניס יחד: **אמר רבן גמליאל בר ר'.** והכי הלכתא כדאדמון דאמר צפ' בתרא דכתובות [קט]. כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו: **גב' כדי שיוזנו.** פרנסה ומונונת: **אלו ואלו.** צנים וצנות: **כי אמריתא.** אחר פטירתו של רב וצאתי ללמוד קמיה דשמואל: **עד שיבגרו.** שקך התנה להן אציהן עד דתצגרין או תנסבן כדאמר בכתובות ואינן מועטין וזונו הצנות עד שיבגרו והמותר לצנים דמפרש ואולי: שקלי

לתקנת צאוש תוצין נכסי מלוג ומתיצב ליה משמע הא איתא לתקנת צאוש לא לימצי ליה ולא מידי ואמאי הא לא תקנו רצין דהו לוקח אלא היכא דליכא פסידא לאחריני אבל הכא איכא פסידא דנחנליס וי"ל דהוה מני למפרכן ולטעמיך אלא דכלאו הכי פריך שפיר ולרשב"א נראה דלא קשה מידי דהא כיון דתקינן רצין דצעל מוציא מיד הלקוחות לטובתו היכא דליכא פסידא לאחריני לא פלוג ותקנו דכ"מ שאשה מוכרת הצעל מוציא אפילו צמקום שחבלה צאחרים דאיכא פסידא לאחריני כיון דלא שכחא מלתא שיהא פסידא לאחריני לכך לא פלוג רצין וצכל מקום מוציא:

הדרן עלך יש נוחלין

ב'י שמת: והבנות יזונו. מה שהזכיר רשב"ם צהדי מונונת פרנסה אין נראה לרצין דהא מונונת היינו ופרנסה היינו מלבושין וצרכי הנשואין וכן צממה דוכתי משמע דתרי מיני נינהו: **אבמר ר' ר' רואה אני את דברי אדמון.** צמזמות (ד' קט). אמר כ"מ שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו א"ל רצא לרב נתמן אפי' צברייתא כו' מכל היא סוגיא משמע דהלכה כדאדמון ומימה דהכא בגמרא כולה שמעתא כרצין דאדמון ודלא כהלכתא דר"א א (יוסי) ח"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו צנכסים מועטין וכו' ובעיא נמי דר' ירמיה מר' אבא (ט) הויה אליבא דרצין ואמר נמי צסוטה (ד' נא): היכי דמי רשע ערוס ח"ר א (יוסי) ח"ר יוחנן זה המשיא ענה למכור צנכסים מועטין ור"ם וה"ג ורב אלפס פסקו כרצין דאדמון משום דשמעתין דהכא כותייהו אולא ור"ם אומר דאדמון לא פליג ארצין אלא שמתמיה על התקנה שתקנו נכסים מועטין אצל מ"מ כרצין ס"ל¹ ולא משמע הכי מדקאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון: [ועיין מוספות כמזכות קמ: סד'ה אדמון: יתומים

(א) כמזכות נ עת: כ"ק פת:
צ"מ לה. י: לעיל נ.
(ב) כמזכות קמ: א (י"ל ד' אס):

הגהות הב"ח

(א) נב' בנכסי מלוג:
(ב) רשב"ב ד"ה בשביל וכו'
צמתי אלא לא אפסיד ומוניס יחד ובגמ' מפרש מאי קאמר הס"ד: (א) רות' ד"ה האם וכו' לבעל כיוורש וכו' האמר הכא דאינהו דאפסידו אנפשייהו דלא הוה להו למזין: (ו) בא"ד או שמו מינה דאשה ולכפינה ומתה בעל תקת: (ס) ד"ה אמר וכו' מר' אבא נמי הויה אליבא:

מוסף רש"י

באושא התקינן. כשפסיד סנהדרין צאושא, שגלתה וישבה שם מסדרי גדולה, כדלמתינן ברי"ה (נא). גזי עשר מטעות (ב"מ נה). האשה שמכרה בנכסי מלוג. (כתובות ג.) להיות הבעל חולט פירות צמתי וגוף הקרקע יהיה לזקקה לנשמתו (ב"מ נה). ומתה. ובעל יורש אשתו דבר תורה (טו). הבעל מוציא. גוף הקרקע מיד הלקוחות והכי מוקי לה צפק האש (כתובות טו) תקנת צאוש צנכסי של קרקע לאחר מיתה (ב"מ נה) ששויהו רצין לוקח והא קוק לאשן (כתובות ג.) דע"ג דצנכסא קנין פירות לאו קנין טרף דמי, בעל צנכסי אשתו אלמנה רצין לטעוניה משום איהב והו לוקח ראשון (ב"ק פח) ומיניה להכי אהני מפרת האשה, שאם ימות צעליה צמתי יטלם לזקק (ע"ר ג.) הדרין עלך יש נוחלין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים. תקנת צמתיס היא (כתובות קח).

מוסף תוספות

א. [וחתם לא אפסיד אחרין אנפשייה כלום ומיקמי דנעסוב הוא דיהיב לה. רש"י. ב. וליא אמרין בה הבנים ישאלו על הפתחים אלא הבנים ירשו ולכשיבואו לינשא לבעל נוטלות עישורין. מנצין. אבל נראה שר"ש ז"ל לא פירש כן אלא [בנכסים מרובין, ולשונו מוכיח כן. רש"י. ג. ח"ל המנין:] וי"א דאדמון לאו מפלג פליג אלא אצמיהו צממתה וי"מ דאם קדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכור כדאמר ר' אסי א"ר יוחנן, ומתה דאדמון גמר לה דכיון דמספקא ליה לית לן לאפרכי נכסי מירא דלוקח, כך פי' ר"ת ז"ל כרי שלא לעקור כלל המסור בירדנו שכלל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו.